

Завод за заштиту споменика културе
града Београда

X КОНФЕРЕНЦИЈА

КУЛТУРНО НАСЛЕЂЕ
РИЗИЦИ И
ПЕРСПЕКТИВЕ

ЗБОРНИК РАДОВА

Београд, 2019.

X НАУЧНОСТРУЧНА КОНФЕРЕНЦИЈА С МЕЂУНАРОДНИМ УЧЕШЋЕМ КУЛТУРНО НАСЛЕЂЕ – РИЗИЦИ И ПЕРСПЕКТИВЕ

ОРГАНИЗАТОР

Завод за заштиту споменика културе града Београда
Калемегдан Горњи град 14, 11000 Београд, Србија

СУОРГАНИЗАТОР – ПАРТНЕР

Институт за архитектуру и урбанизам Србије
Булевар краља Александра 73/II, 11000 Београд, Србија

НАУЧНОСТРУЧНИ ОДБОР

Проф. др **Влатко БОСИЉКОВ**, дипл. инж. грађ.
Универзитет у Љубљани, Факултет за грађевину и геодезију

Проф. др **Зејнеп ГУЛ УНАЛ**
генерални секретар ICOMOS ICORP Међународне научне комисије за ризике и приправност
директор Истраживачког центра за заштиту историјског наслеђа Техничког универзитета
Јилдиз / ЈТУ ТАМИР

Проф. др **Александар КАДИЈЕВИЋ**, дипл. историчар уметности
Универзитет у Београду, Филозофски факултет, Одељење за историју уметности

Проф. др **Младен МИЛОШЕВИЋ**, ванредни професор
Универзитет у Београду, Факултет безбедности

Проф. др **Ненад ШЕКУЛАРАЦ**, дипл. инж. арх., ванредни професор
Универзитет у Београду, Архитектонски факултет

Проф. др **Ана РАДИВОЈЕВИЋ**, дипл. инж. арх. ванредни професор
Универзитет у Београду, Архитектонски факултет

Др сц. **Антонија МЛИКОТА**, дипл. повјесничар умјетности, доцент
Свеучилиште у Задру, Одјел за повијест умјетности

Др **Дијана СИМОНОВИЋ**, дипл. инж. арх., доцент
Универзитет у Бањој Луци, Архитектонско-грађевинско-геодетски факултет

Др **Божидар МАНИЋ**, дипл. инж. арх., научни сарадник
помоћник директора, Институт за архитектуру и урбанизам Србије

Др **Ана НИКОВИЋ**, дипл. инж. арх. научни сарадник
Институт за архитектуру и урбанизам Србије

Др **Наташа ДАНИЛОВИЋ ХРИСТИЋ**, дипл. инж. арх., научни сарадник
Институт за архитектуру и урбанизам Србије

Др **Тијана ЦРЧЕВИЋ**, дипл. инж. пејзаж. арх., виши научни сарадник
Институт за архитектуру и урбанизам Србије

Др **Злата ВУКСАНОВИЋ-МАЦУРА**, дипл. инж. арх., научни сарадник
Географски институт „Јован Цвијић“ САНУ

Предраг МАРИЋ, мастер за организовани криминал, тероризам и безбедност
помоћник министра, начелник Сектора за ванредне ситуације МУП–а РС

Оливера ВУЧКОВИЋ, дипл. историчар
директор Завода за заштиту споменика културе града Београда

Др **Марина ПАВЛОВИЋ**, дипл. инж. арх.
Завод за заштиту споменика културе града Београда

Мр **Светлана ДИМИТРИЈЕВИЋ МАРКОВИЋ**, дипл. инж. арх.
Завод за заштиту споменика културе града Београда

ОРГАНИЗАЦИОНИ ОДБОР

Мр **Светлана ДИМИТРИЈЕВИЋ МАРКОВИЋ**, дипл. инж. арх.
Завод за заштиту споменика културе града Београда – уредник

Ивана ФИЛИПОВИЋ ЈОРК, дипл. инж. арх.
помоћник директора, Завод за заштиту споменика културе града Београда

Ивана ВЕСКОВИЋ, дипл. историчар уметности
Завод за заштиту споменика културе града Београда

Невенка НОВАКОВИЋ, дипл. инж. арх.
Завод за заштиту споменика културе града Београда

Раде МРЉЕШ, дипл. инж. арх.
Завод за заштиту споменика културе града Београда

Борјан БРАНКОВ, мастер инж. арх., истраживач стипендиста Министарства
за науку, Институт за архитектуру и урбанизам Србије

Др **Сања СИМОНОВИЋ АЛФИРЕВИЋ**, дипл. инж. арх., научни сарадник
Институт за архитектуру и урбанизам Србије

Публиковање Зборника и одржавање конференције омогућили су Секретаријат
за културу Скупштине града Београда и Министарство науке, просвете и
технолошког развоја Републике Србије

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

930.85(497.11)(082)

72.01(497.11)(082)

7.025.3/.4(497.11)(082)

ЗАВОД за заштиту споменика културе града Београда (Београд).
Конференција (10 ; 2019)

Културно наслеђе - ризици и перспективе : зборник радова /
Завод за заштиту споменика културе града Београда, X конференција, Београд, 2019. ; [организатор]
Завод за заштиту споменика културе града Београда ; [уредник Светлана Димитријевић Марковић]. -
Београд : Завод за заштиту споменика културе града Београда, 2019
(Београд : Бирограф). - 235 стр. : илустр. ; 25 cm

Текст ћир. и лат.

- Тираж 300.

- Стр. 8-10: Предговор / Светлана Димитријевић Марковић.

- Напомене и библиографске референце уз поједине радове.

- Библиографија уз већину радова. - Abstracts.

ISBN 978-86-89779-65-3

a) Културна добра - Заштита - Србија - Зборници

b) Архитектонски споменици - Заштита - Србија - Зборници

COBISS.SR-ID 276504844

Др Александра Терзић, дипл. менаџер у туризму, научни сарадник

Географски институт „Јован Цвијић“ САНУ, Београд, Србија,
е-mail: a.terzic@gi.sanu.ac.rs

Проф. др Никола Димитров, дипл. географ, редовни професор

Факултет за туризам и пословну логику, Универзитет „Гоце Делчев“, Штип, Македонија,
е-mail: nikola.dimitrov@ugd.edu.mk

Проф. др Билјана Петревска, дипл. економиста, ванредни професор

Факултет за туризам и пословну логику, Универзитет „Гоце Делчев“, Штип, Македонија,
е-mail: biljana.petrovska@ugd.edu.mk

ТУРИСТИЧКА ВАЛОРИЗАЦИЈА ТРАДИЦИОНАЛНИХ РУРАЛНИХ ЦЕЛИНА: РИЗИЦИ И МОГУЋНОСТИ У СРБИЈИ И МАКЕДОНИЈИ

Апстракт

Туризам се сагледава као просперитетна активност, производна алтернатива која обезбеђује одређене економске и функционалне добити у смислу успоравања постојећих негативних процеса у руралним просторима. Ради креирања атрактивне туристичке понуде руралних простора, долази до неизбежних промена у смислу адаптације и комодификације традиционалних начина живота, природног окружења и амбијенталних вредности традиционалног села. Питања којима ћемо се бавити тичу се општеприсутног проблема непоштовања, слабе заштите и уништавања традиционалне сеоске архитектуре. Код разматрања реалних туристичких потенцијала и начина коришћења оваквих простора и наслеђа, неопходан је посебан опрез. Србија и Македонија поседују богату народну културу, која се рефлектује у различитим стилизацијама присутним у народном градитељству, а одликује их сличност у погледу историјског развоја, уметничког израза, друштвених и економских аспеката, сличан приступ у систему очувања и заштите културних добара, али и афирмисања туристичких потенцијала. Одлука да се оцене потенцијали традиционалних руралних целина за туристички развој, заснива се на чињеници да – чак иако су званично проглашене културним добрима од националног значаја – овом типу архитектонског наслеђа недостају јавна брига и заштита, али и адекватна функција. Из тог разлога, спровешћемо анализу туристичких вредности неколико репрезентативних руралних целина с подручја Србије и Македоније и указати на постојање конкретних ризика и потенцијала које је потребно размотрити у процесу туристичког развоја.

Кључне речи: *рурални простори, народна архитектура, туризам, валоризација, ризици*

Dr Aleksandra Terzic, Bachelor of Tourism Management, Research Associate

Geographical Institute "Jovan Cvijic" of Serbian Academy of Sciences and Arts, Belgrade, Serbia,
e-mail: a.terzic@gi.sanu.ac.rs

Prof. dr Nikola Dimitrov, Bachelor of Geography, Full Professor

Faculty of tourism and business logistics, University "Goce Delcev", Štip, Republic of Macedonia,
e-mail: nikola.dimitrov@ugd.edu.mk

Prof. dr Biljana Petrevska, Bachelor of Economics, Associate Professor

Faculty of tourism and business logistics, University "Goce Delcev", Štip, Republic of Macedonia,
e-mail: biljana.petrevska@ugd.edu.mk

TOURISM VALORIZATION OF TRADITIONAL RURAL COMPLEX: RISKS AND POTENTIALS IN SERBIA AND MACEDONIA

Abstract

Tourism is foreseen as a prospering activity, a productive alternative, providing some economic and functionality contribution in order to slow down the obstructive process evident in rural spaces. In order to create attractive tourist offer within rural areas, the inevitable changes occur in terms of adaptation as well as commodification of traditional ways of life, of natural environment and ambience of the traditional village. The issues we address are based on consideration of the finding that vernacular architecture within rural spaces is underappreciated, unprotected and eventually left to total destruction. In terms of evaluation of tourist potentials and use of such valuable spaces and heritage, special caution is needed. Serbia and Macedonia have rich vernacular heritage, reflected in different rural styles, but with great number of similarities in terms of historical development, artistic expressions, social and economic issues, preservation and protection systems, as well as affirmation of their tourist potentials. The general choice to evaluate traditional rural complexes for tourist purposes is based on the opinion that even though officially proclaimed to be unique and valuable heritage assets, traditional rural architecture, still lacks the public care and protection, as well as the proper functional use. Therefore we will conduct the tourism valorization of several representative rural complexes within Serbia and Macedonia in order to indicate common risks and potentials to be addressed in the process of tourism development.

Keywords: *rural areas, vernacular architecture, tourism, evaluation, risks*